

Vztah seniorů k moderním technologiím

Seniors relationship to modern technologies

Lukáš Urbančok - urbancok@fai.utb.cz

Kovár Ivan - ikovar@fai.utb.cz

Pala David - pala@fai.utb.cz

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Nad Stráněmi 4511, 760 05 Zlín

Abstrakt

Obsah příspěvku je zaměřený na vztah starší populace v České republice k moderním informačním technologiím. Je zde rozebrána problematika informační složitosti pro seniory a z příspěvku je plynoucí, jak je informační gramotnost důležitá pro seniory a pro jejich duševní rozvoj, zejména v důchodovém věku. V příspěvku je uvedena důležitost informační gramotnosti, z níž vyplývají důvody proč probouzet chuť u seniorů učit se práci s moderními technologiemi. Článek hodnotí aspekty a problematiku vztahu seniorů k moderním informačním technologiím.

Abstract

The paper is focused on the aging population in the Czech Republic and especially to the elderly and their relationship to modern information technology. It also analyzes problems of information complexity for seniors and the contribution shows how information literacy is important for seniors and their mental development in retirement. The paper presents the reasons on which implies the importance of information literacy and these reasons have seniors awaken the desire to learn to work with modern technologies. The article evaluates aspects and issues related to modern technologies seniors.

Úvod

Zapojení seniorů do aktivního společenského života pomocí moderních informačních technologií je velmi důležité. Senioři po odchodu ze zaměstnání do penze prodělávají velké

sociální změny, se kterými není vždy jednoduché se vyrovnat. Často je tato změna připravená o kontakt s okolním děním, který je velmi důležitý a v člověku probouzí chuť žít.

Moderní doba je velmi rychlá ve vývoji technologií a tím pro seniory komplikovaná. Na druhou stranu spousta vývojářů na staré lidi myslí a snaží se vyvíjet technologie právě pro ně. Tyto technologie si dávají za úkol usnadnit penzistům komunikaci s okolím.

Velkou výhodou pro seniory jsou také vznikající výuková centra, kde se naučí pracovat se zařízením a programy informačních technologií. Tato centra nabízí pomoc i s výběrem zařízení, instalací a zaučením. Poskytují velmi často i technickou online podporu [5].

Populace v České republice

Populace v České republice má stárnoucí tendenci. Z tohoto důvodu bude v budoucnu důležité začlenění seniorů do aktivní společnosti. Dobrou zprávou je prodlužující se věk lidstva, při zachování poměrně dobrého zdravotního stavu.

Demografické stárnutí je hlavně zapříčiněno poklesem úrovně porodnosti a změnou v úmrtnostních poměrech [1].

Informační gramotnost

Nynější společnost je často označována jako informační, znalostní nebo učící se. Znakem úrovně společnosti bývá míra gramotnosti. Za gramotného člověka se považuje člověk, který umí psát a číst, případně počítat. Z toho vznikla funkční gramotnost, která zahrnuje literární gramotnost, dokumentovou a numerickou. Funkční gramotnost je doplňována o jazykovou gramotnost.

Postupem času se začal objevovat nový pojem a to počítačová gramotnost (computer literacy). Tento pojem vznikl díky novým technologiím a práci s počítačem a Internetem. Za počítačově gramotného se považuje ten, kdo umí pracovat s nejčastěji využívaným technickým (hardware) a programovým (software) vybavením počítače. Taková osoba musí zvládnout komunikaci přes Internet, umět vyhledávat informace a zpracovávat je [7].

informační gramotnost = funkční gramotnost + počítačová gramotnost [7]

Moderní informační technologie v životě seniora

Dnešní moderní doba je typická neustálými změnami a pokrokem dnešní společnosti. S tím souvisí rostoucí nároky na každého z nás. Mladí lidé se s tímto pokrokem srovnávají mnohem

snáze než lidé starší. Doba vyžaduje nutnost učit se stále novým věcem a zařazení moderních informačních technologií do každodenního života. Pro mnoho seniorů je toto velmi složité a nechtějí do svého života moderní informační technologie začlenit.

Jednou z nejdůležitějších součástí života je využití pokrokových technologií ke komunikaci. Moderní informační technologie, bez kterých si den nedokážeme představit, jsou telefony (smartphone) a počítače. Pro mladé lidi naprosto samozřejmá věc, bez které se nelze obejít. Pro starší lidi se tato dvě zařízení jeví spíše zbytečná. Dnes je již standardem, že v každé domácnosti je počítač, často i tablet. Smartphone je samozřejmostí.

Odchod do důchodu je sociální změna, která dává lidem status seniora. Tato událost je pro spoustu jedinců velmi zásadní změnou. S tímto se velmi často mění životní styl a finanční potřeby.

Každá z těchto zásadních změn může v člověku vyvolat problémy. Tyto problémy mohou být bio-psycho sociální, kdy se může senior ocitnout v sociální izolaci, což může zapříčinit další problémy zdravotní nebo psychosomatické [2,3].

Pro seniora se stává velkou výhodou, jestliže se dostal do kontaktu s informačními technologiemi už v předdůchodovém věku. Tato zkušenost se pro něj stává nedocenitelnou. Po změně statusu na seniora tyto lidé zůstávají mnohem snáze v kontaktu s jinými lidmi. Nehledě na to, že mají možnosti si vyhledat informace a zapojit se do nových činností či práce.

Nedocenitelným se také stává udržení sociálních kontaktů a vyhledání si různých informací. Pro penzisty s různými druhy nemocí s omezením pohybu může být počítač a připojení k internetu jedinou možností pro udržení kontaktu s rodinou. Výhodou kontaktu přes Internet je bezplatné zavolání, zaslání e-mailu. Seniori také na internetu často hledají pomoc pro udržení životního komfortu [3].

Pro seniory existuje mnoho vzdělávacích kurzů, které si dávají za úkol zlepšit gramotnost seniora v oblasti informačních technologií a tím mu zpříjemnit život. Velmi oblíbené jsou Univerzity třetího věku [1].

I přes vynaloženou snahu a seniorův pozitivní vztah k moderním informačním technologiím mohou vznikat problémy, které mohou omezit nebo znemožnit práci s počítačem a Internetem. Právě moderní informační technologie by se mohly podílet na zlepšení zdravotního stavu seniora a zvýšení možnosti přístupu starších lidí k informačním technologiím [2].

Bariér může vznikat několik druhů. Některé jsou řešitelné a některé ne. Jestli se jedná o bariéry finanční, technologické nebo psychologické, může právě společnost být podpůrným prostředkem k odstranění těchto bariér.

Využití moderních informačních technologií v životě seniora

Postupem technologického pokroku a marketingových aktivit došlo k výraznému snížení pořizovací ceny a dostupnost zařízení je nyní opravdu snadná a většině domácností finančně dostupná.

Vývojem došlo také k značnému zjednodušení ovladatelnosti zařízení, které se stalo velmi přehledné a snadné. Bohužel senioři nemají často zájem získávat informace o pokroku a novinkách ze světa informačních technologií a tím přichází o možnosti jednoduchého propojení s informačním světem [7].

Senior musí být nejlépe sám sebou motivován, aby se chtěl učit ovládání informačních technologií. Snazší je motivace u věkově mladších, kteří se s počítačem a mobily mohli setkat už v zaměstnání. K tomu, aby se učili ovládat moderní technologie také přispívá volný čas, který lidem při zaměstnání často chybí. Motivací je i touha zůstat v aktivním kontaktu s okolím [4].

Výhody použití informačních technologií:

- Používání posiluje schopnost života v domácím prostředí s handicapem a soběstačnost.
- Snadnější komunikace se službami, správními úřady, možnost tísňové péče.
- Přispívají k lepší vzdělanosti a informovanosti o dění kolem.

- Přispívají k řešení osamělosti.
- Umožňují provozování chytrých domů ovládaných počítačem.
- Umožňují monitorování nemocných pacientů v domácím prostředí a komunikaci (telemedicína).
- Umožňují eticky právní sledování a hlídání bloudících pacientů s pokročilým syndromem demence (GPS lokátory).
- Posilují sebevědomí a kvalitu volného času starších lidí s pohybovým omezením. Výrazně zvyšují možnosti jejich aktivit [5].

Rozvoj informační gramotnosti pro seniory v České republice

V České Republice vznikají projekty, které mají pomoc seniorům s informačními technologiemi. Již několik organizací nabízí seniorům pomoc s výběrem, koupí, nastavením zařízení.

Další služby pro rozvoj informační gramotnosti seniorů:

- První spuštění – je služba, která pomůže nastavit a uvést do provozu zařízení.
- Zkušebna a půjčovna nabízí možnost seniorům si zařízení nejprve vyzkoušet a to i na delší dobu.
- Hodinový IT specialista naučí seniora používat informační zařízení. K tomu může dojít i na adrese seniora a nemusí nikam chodit.
- Technická podpora je určena pro pokročilé a naučí je používat informační technologie prostřednictvím online technika.
- Kurzy – probíhají ve větších skupinách a senioři zde přijdou do kontaktu s mladými lidmi a dozví se o novinkách, které se naučí navíc používat [5].

Závěr

Obsahu článku poukazuje na problematiku, se kterou se potýká stárnoucí populace v České republice. Senioři často po odchodu do důchodu přicházejí o náplň života a jsou vyřazeni ze společnosti. Penzisté, kteří mají dostatek elánu, aby se učili stále novým věcem, a především moderním informačním technologiím, se mnohem lépe začleňují do společnosti. Často

pomocí moderních technologií si zachovávají mnohem lepší kontakt se svou rodinou a blízkými. Vědí co se děje ve světě, jsou schopni vyhledat snáze služby a tím uspokojit potřeby pro svůj život.

Moderní doba začíná myslet i na staré lidi. Spousta výrobců informačních technologií vyvíjí hardware a software pro seniory. Vznikají spolky, kde se senioři mají možnost naučit používat informační zařízení a mohou se stát informačně gramotnými.

Poděkování

Článek byl zpracován v rámci projektu IGA Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty aplikované informatiky za podpory IGA/FAI/2017/024.

Literatura

- [1] ONDRUŠOVÁ, Jiřina. *Stáří a smysl života*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 9788024619972.
- [2] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [3] GRUSS, Peter, ed. *Perspektivy stárnutí: z pohledu psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-605-6.
- [4] PŘIBYL, Hugo. *Lidské potřeby ve stáří*. Praha: Maxdorf, 2015, 96 s. Jessenius. ISBN 978-80-7345-437-1.
- [5] JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Vydání 1. Praha: Grada, 2016, 156 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5535-9.
- [6] ERIKSON, Erik H a Jiří ŠIMEK. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. Vyd. 2., přeprac., V Portálu 1. Praha: Portál, c2015, 147 s. ISBN 978-80-262-0786-3.
- [7] VRABEC, Vladimír. *Úvod do počítačů, Internetu a informační gramotnosti* [online]. Přeložil Nad'a DINGOVÁ, přeložil Martin KULDA. [Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 2007] [cit. 2017-03-30]. ISBN 978-80-86792-36-1.